

Handläggare: Ellika Eriksson
Telefon: 08-508 24 400,
076-12 24 401

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Kompletterande svar till Skolinspektionen gällande inspektion av de kommunala förskolorna i Skärholmen.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Skärholmens stadsdelsnämnd godkänner detta svar till Skolinspektionen.
2. Skärholmens svar skickas omgående till Skolinspektionen med omedelbar justering.

Steinunn Á Håkansson
Stadsdelsdirektör

Birgitta Thulén
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen genomförde under perioden 1 april till och med den 26 augusti 2011 tillsyn av förskoleverksamheten i Stockholms stad. Intervjuer genomfördes med representanter för lokala politiker, stadsdelsdirektörer, avdelningschefer, förskolechefer samt ett urval av personal och föräldrar med barn inskrivna i de kommunala förskolorna i Stockholms stad. Tillsynen gällde fyra huvudområden: Måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av verksamheten, förskoleverksamhetens lärandemiljö samt tillgång. Skolinspektionens rapport för Stockholm anmälades och Skärholmens svar godkändes på nämndsammanträdet hösten 2011. Skolinspektionen har därefter återkommit med krav på vissa kompletteringar till samtliga stadsdelar.

Skärholmens kompletterande svar följer som bilaga i detta tjänsteutlåtande. Svaret är inskickat till Skolinspektionen den 28 mars med information om att svaret beslutas på Skärholmens stadsdelsnämnds sammanträde den 19 april. Svaret som då godkänns av nämnden med omedelbar justering skickas därefter omgående till Skolinspektionen.

Bilaga 1: Skärholmens kompletterande svar till Skolinspektionen.

Bilaga 1.

Uppföljning av regelbunden tillsyn i förskoleverksamheten i Stockholms kommun.

Bakgrund

Skolinspektionen har genomfört tillsyn i Stockholm kommun av förskoleverksamheten (dnr 43-2010:5285). Tillsynen genomfördes under år 2011. Tillsynen granskar inom detta område förskolornas arbete för att stimulera barnens utveckling och lärande och erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en enhet. Kvaliteten i den verksamhet barnen erbjuds är central, liksom arbetet för att ge god omsorg och skapa en trygg miljö. Granskningen bedömde om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Skolinspektionen har i beslut den 27 september 2011 påtalat att åtgärder måste vidtas avseende en rad olika områden. Skolinspektionen har begärt att Stockholms kommun senast den 5 januari 2012 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits. Kommunen har inkommit med en sådan redovisning.

Fortsatt uppföljning

Skolinspektionen har tagit del av inkomna handlingar. För att kunna slutföra bedömningen om de vidtagna åtgärderna är tillräckliga krävs att kommunen kompletterar sitt svar. Skolinspektionen begär kompletterande uppgifter som framgår av bifogad skrivelse.

Kommunens redovisning ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 28 mars 2012.

Svaret skickas med mejl till tommy.bucht@skolinspektionen.se

Skärholmens stadsdelsförvaltning

Bedömning

Förskolorna arbetar inte tillräckligt för att få ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen och för att ge föräldrarna möjlighet att påverka verksamheten. (*Lpfö 98, 2.4 Förskola hem*).

Begärd komplettering

Enligt Skärholmens stadsdelsförvaltning har föräldrarna inflytande, är delaktiga och får stöd i sin föräldraroll. Detta sker i olika forum såsom föräldramöten, föräldraträffar, föräldraråd och utvecklingssamtal. Stadsdelen når enligt

enkätundersökningen bra resultat gällande samverkan med hemmet, näst högst i hela staden. Skärholmens stadsdelsförvaltning skriver vidare att de har svårt att tro att de föräldrar Skolinspektionen har intervjuat menat det som Skolinspektionen skriver i sin motivering.

”Genom intervjuer med föräldrar, personal och förskolechefer framgår det att det varierar mellan förskolorna huruvida samarbetet mellan förskola och hem fungerar. Många av förskolorna har strategier för att möta föräldrarna, ge information, göra föräldrarna delaktiga och skapa möjlighet att påverka. Det finns dock verksamheter där föräldrarna uppger att de inte får relevant information om till exempel hur deras barn har haft det under dagen. Föräldrarna uppger vidare att de inte vet hur verksamheten är utformad och att de inte känner till mål, syfte eller planering vilket gör att det kan vara svårt att ha synpunkter på innehållet i verksamheten. Förskolecheferna bekräftar att det finns skillnader mellan förskolorna”.

Skolinspektionen ser förskolorna i Skärholmen som en helhet och bedömningen gäller alla förskolor i stadsdelen. Skolinspektionen begär att Skärholmens stadsdelsförvaltning kompletterar sitt svar på ett sådant sätt att det tydligt framgår att beskrivningen om stadsdelens goda samverkan med föräldrarna gäller samtliga förskolor.

Svar: Personalen i samtliga förskolor i Skärholmen arbetar mycket aktivt med att ge samtliga föräldrar information om vad deras barn har gjort under dagen och hur avdelningarnas planering ser ut. Konkreta exempel är månadsbrev, dialog vid lämning och hämtning, digitala bildramar i hallen med visuell beskrivning av vad som hänt under dagen med bilder av barnens aktiviteter, viktig skriftlig information på anslagstavlor i hallen mm. Den dagliga dialogen är personalens viktigaste forum för samtal och information mellan förskola och hem. Då har vi även tvåspråkig personal att tillgå.

I samtliga förskolor uppmuntras och bjuds föräldrarna in till att delta i barnens aktiviteter för att konkret se vad barnen gör i förskolan och därigenom få information om hur barnens lärande sker. Föräldrarnas synpunkter tas upp vid föräldramöten, föräldrasamtal, egna föräldraenkäter m.m. Som en del av stödet till föräldrar i Skärholmen inbjuder förskolorna även till regelbundna föräldraträffar med utbildad personal i ICPD (se bilagd bild) där föräldrarna lyfter aktuella frågor för diskussion och gemensamt utbyte av erfarenheter. Utöver föräldraträffarna erbjuder vi föräldrar att delta i Komet- och ABC-grupper (se bilagd bild).

Vid projektarbeten är föräldrarna delaktiga i planering samt genomförande och följer all dokumentation kring barnens arbete. Till exempel bjöd en småbarnsavdelning som arbetade med begreppet luft in föräldrarna till delaktighet och många byggde flygfarkoster hemma som de sedan tog med till förskolan. Föräldrarna får även information genom att ta del av barnens portfolio vid föräldrasamtal.

Samtliga förskolor efterfrågar föräldrarnas synpunkter och ser dem som viktiga för att få en bra verksamhet. Olika frågeställningar och diskussioner förs vid olika föräldraforum. Ett frågeformulär delas alltid ut före föräldrasamtal så att föräldrarna kan förbereda sig i god tid. Förskolorna har en föräldraaktiv inskolning då föräldrarna deltar och får insyn i verksamheten under minst tre hela dagar. Därigenom läggs en grund till föräldramedverkan som sedan följer med barnet under hela förskoletiden. Uppföljningssamtal sker alltid när ett barns inskolning är avslutad.

I varje förskola erbjuds föräldrasamtal minst två gånger per år, men oftare vid behov eller när föräldrar önskar det. Inom varje förskoleenhet finns ett fastställt underlag för utvecklingssamtalet med föräldrarna som föräldrar och personal tillsammans går igenom. Underlaget innehåller bland annat frågor till föräldrarna om synpunkter på verksamheten. För att föräldrarna snabbt och enkelt ska kunna ge synpunkter på innehållet i verksamheten har förskolorna även "tycka till"-anslagstavlor samt brevlådor för klagomål och synpunkter då föräldrarna kan vara anonyma. Återkoppling sker omgående eller snarast möjligt när föräldrar har framfört synpunkter.

Samtliga förskolor informerar både muntligen och skriftligen om mål, syfte och planering för verksamheten på föräldramöten, anslagstavlor, föräldrasamtal, öppet hus, vanliga och digitala månadsbrev, SMS och föräldraträffar. GruppSMS skickas för att till exempel påminna om personalens arbetsplatsträffar då barnen ska hämtas tidigare. Det åligger föräldrarna ett ansvar att ta del av den erbjudna informationen som lämnas av personalen. Förskolecheferna bekräftar att det finns skillnader mellan förskolorna i hur föräldrarna tar emot information.

En styrgrupp för föräldrastöd finns inom stadsdelen bestående av avdelningschef, enhetschef för socialtjänstens barngrupp, förskolechef, preventionssamordnare och förskolepsykolog. Styrgruppen ska initiera, inventera och följa upp allt föräldrastöd som finns i förvaltningen (se bilagd bild).

Bedömning

Förskolorna arbetar inte tillräckligt medvetet för att motverka traditionella könsmönster och könsroller (*Lpfö 98, 1 Förskolans värdegrund och uppdrag*).

Begärd komplettering

Skärholmens stadsdelsförvaltning svarar att under 2012 kommer personalen att utveckla och förbättra arbetet med genus och likabehandling i förskolan.

Skolinspektionen behöver exempel på hur detta arbete ska gå till för att kunna göra en bedömning.

Svar: Samtliga förskolor har nu utarbetat en lokal likabehandlingsplan i samarbete med föräldrarna som varje år ska fortsätta utvecklas i samarbete med föräldrarna och vara ett levande dokument. Dessutom finns en övergripande likabehandlingsplan för varje förskoleenhet.

Personalen arbetar på olika sätt med att utveckla och förbättra arbetet med genus och likabehandling i förskolorna. För att personalen ska bli mer medveten om och utveckla sitt eget "genustänk" videofilmar personalen situationer mellan barn/barn och mellan barn/personal som sedan diskuteras tillsammans. Personalen har blivit mer medvetna om förhållningsätt till barnen och ser mer kritiskt på hur den pedagogiska miljön är utformad. Nya könsneutrala miljöer har inrättats i förskolorna och nya arbetssätt utformas där barnen gör egna val utifrån egna intressen och inte efter kön.

Flera förskolor har nu hemvrår (istället för dockvrår) eftersom alla barn oavsett kön ska ha möjlighet att prova på olika lekmaterial. Det finns många möjligheter till lek i samma rum och olika lekmaterial blandas som till exempel bygg, dockor, bilar, utklädningskläder mm. Barnen använder dagligen återvunna accessoarer som skor, hattar, väskor, mobiler, kameror mm som de kopplar till sin erfarenhetsvärld.

Ett genusnätverk finns med representanter från samtliga förskoleenheter. Nätverket ansvarar för att vidarebefordra viktig information och material kring genus-, likabehandlings- och demokratiarbete som tas fram i nätverket samt att fånga upp viktiga utvecklingsfrågor från personalen. Förskolorna har köpt in barnböcker med särskild tanke på genusarbetet. Föreläsningar om genusfrågor, genusarbete och genustänk har skett för samtlig personal som sedan följts upp med diskussioner i varje förskola.

Bedömning

Barngruppernas storlek och sammansättning utvärderas inte kontinuerligt (*2 a kap. 3 § 1985 års skollag*).

Begärd komplettering

De olika stadsdelsförvaltningarna beskriver i sina svar att de följer upp och utvärderar barngruppernas storlek och sammansättning. Detta sker bland annat i samband med utökad storlek på barngrupperna med en koppling till barnens närvaro. Man beskriver också att man exempelvis ser över lokalernas lämplighet och ger utbildning till chefer i risk och konsekvensanalyser. Genom de olika förskolornas arbetssätt och en flexibel organisation där barnen under dagen delas in i olika grupper utifrån barnens intresse, behov och aktiviteter anses det också att hänsyn tas till detta område. Flera stadsdelar uppger även att det mesta av detta arbete dokumenteras. Skolinspektionen bedömer att redovisningen är otillräcklig.

Det Skolinspektionen efterfrågar är en konkret och utförlig beskrivning av hur stadsdelsförvaltningarna utvärderar befintliga barngruppers storlek sammansättning och inte minst hur man tillvaratar dessa resultat för att skapa grupper med lämpliga storlekar och sammansättning. Genomförs pedagogiska konsekvensutredningar innan beslut fattas som påverkar förskolors personaltätet, gruppstorlek och gruppsammansättning och hur ser då detta arbete ut? I vilken omfattning görs återkommande uppföljningar och utvärderingar kring barngruppernas storlek och sammansättning i förhållande till att bedriva en god pedagogisk verksamhet i enlighet med läroplanen?

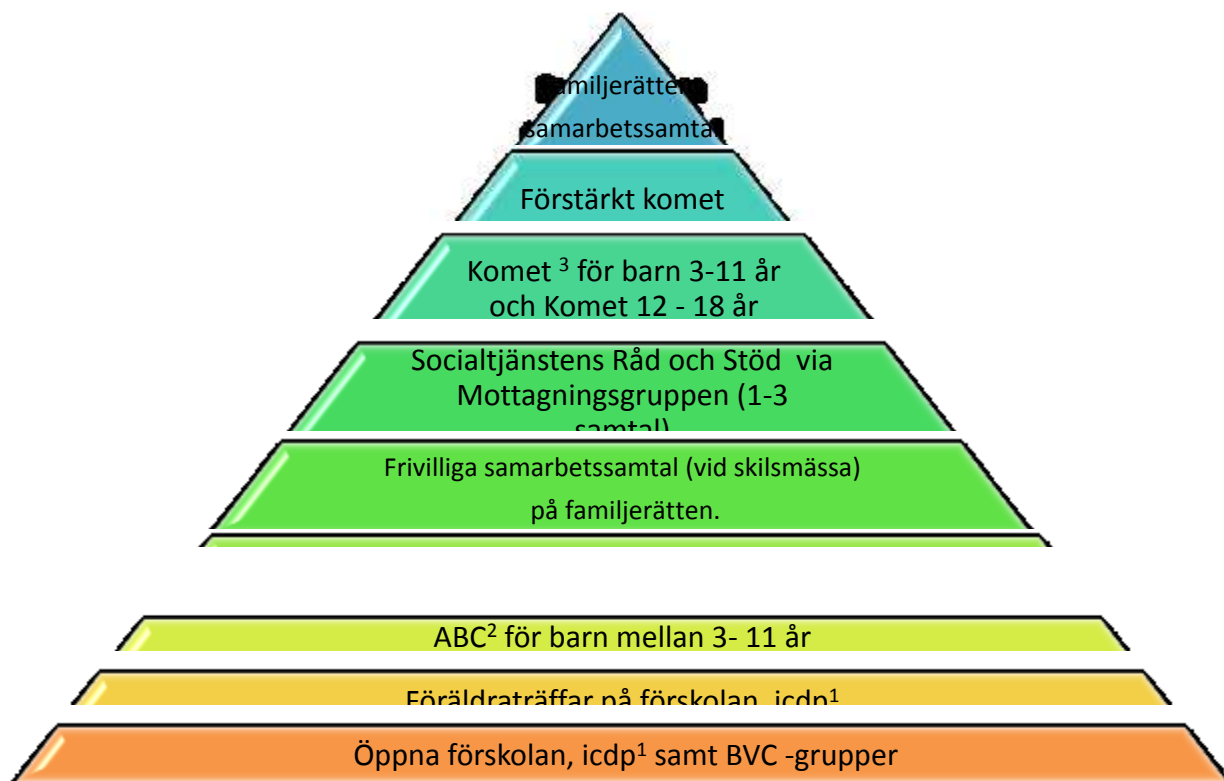
Viktiga faktorer i detta sammanhang är barn i behov av särskilt stöd, barn med ett annat modersmål än svenska, kontinuitet i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, funktionella lokaler, områden med social problematik och barns närvarotider, allt enligt Skolverkets allmänna råd om Kvalitet i förskolan. Detta är viktiga underlag vid bedömning av förskolans kvalitet. Skolinspektionen behöver få ta del av exempel på hur utvärderingar görs och hur resultaten av dem används för att skapa goda förutsättningar att bedriva en verksamhet i enlighet med läroplanen.

Svar: I Skärholmen pågår ett arbete med att utforma riktlinjer liknande dem Östermalm har utarbetat, men utifrån de förutsättningar som råder i Skärholmen. Riktlinjer med konsekvensbeskrivning ska innehålla personalens beskrivning av den förändring det skulle innebära att eventuellt överinskriva ett barn på en förskoleavdelning. De ska bland annat beskriva anledning till förändringen, om det medför negativa fysiska eller psykiska konsekvenser för gruppen, enskilda barn eller personalen och om åtgärder behöver vidtas. Vi har fastställt hur många barn varje avdelning får ha samt vad för slags grupp varje avdelning ska vara. Det vill säga småbarns-, storbarns- eller utvidgad syskongruppsavdelning, vilket också bestämmer högsta antalet barn per avdelning. Det är om dessa fastställda mål

förändras som personalen ska göra en konsekvensbeskrivning. Vi följer Kommunfullmäktiges mål om högst 14 barn på småbarnsavdelningar och högst 18 barn på storbarnsavdelningar. Vi följer också Kommunfullmäktiges mål om att alla barn ska ha barnomsorg inom tre månader.

Antalet inskrivna barn på varje avdelning avgör dock inte hur varje förskola planerar och organiserar den dagliga verksamheten för barnen. Personalen arbetar alltid med målsättningen att varje barn har rätt till egen utveckling i sin egen takt. Detta är även en stor fördel för barn med annat modersmål än svenska som är i majoritet i våra förskolor. Förskolorna arbetar därför alltid i mindre barngrupper varje dag eftersom detta har visat mycket goda resultat för våra inskrivna barn. Barnen får större möjlighet att göra sin röst hörd, får större talutrymme, lyssna på andra barn, lära sig svenska samt medverka i, påverka och diskutera planeringen av verksamheten.

Vid varje ny inskolning provas och görs en bedömning av barn i behov av särskilt stöd, barn med ett annat modersmål än svenska, kontinuitet i barn- och personalgrupp, personalens kompetens, lokalernas beskaffenhet, områden med social problematik och barns närvarotider. Vi anpassar barngrupperna även efter möjligheterna till utomhusvistelse. Personalen i förskolorna arbetar mycket med att aktivera barnen genom rörelse och planerade aktiviteter utomhus och då särskilt på förskolegårdarna, eftersom det finns många överviktiga barn i Skärholmen. Ett samarbete har inletts med SISAB som äger och förvaltar förskolelokaler i Stockholm. Samarbetet ska leda till att gårdarna framöver utrustas med många spännande aktivitetsstationer för barnen. Stationerna ska uppmuntra barnen till mer rörelse samtidigt som de lär sig svenska, teknik, matematik, naturvetenskap mm. Avdelningschef och förskolechefer har under 2011 varit på studieresa till Leeds och där tittat särskilt på förskolegårdarnas planerade innehåll, utrustning och den pedagogiska verksamheten.

Föräldrastöd i Skärholmens stadsdelsförvaltning

Bilden nedan illustrerar hur Skärholmens stadsdel satsar på föräldrastöd. Stödet till föräldrar förekommer i många olika former.

Pyramiden är talande eftersom den åskådliggör att den breda generella delen ligger till grund för de mer tillspetsade former av föräldrastöd. Bilden tar inte ännu landstingets insatser i beaktning, förutom BVC's föräldrautbildningar.

Fotnot till bilden:

- ^{1.} International child development program, programmet Vägledande samspel- se www.icdp.se
- ^{2.} Alla Barn i Centrum - se www.allabarnicentrum.se
- ^{3.} Komet (**K**ommunikation**M**ETod: www.kometprogrammet.se

